

IRENA JĘDRZEJCZYK, ARKADIUSZ WEREMCZUK

Ryzyko zawodowe doradcy podatkowego a ochrona ubezpieczeniowa przed skutkami tego ryzyka

W pracy podjęto próbę zaprezentowania możliwości zabezpieczenia doradcy podatkowego przed roszczeniami finansowymi, powstałymi na skutek działania lub zaniechania. Doradca podatkowy ma do wyboru kilka produktów ubezpieczeniowych. Oprócz obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej określanego jako podstawowe występują inne formy takie jak: ubezpieczenie dodatkowe, nadwyżkowe, uzupełniające oraz ubezpieczenie karnoskarbowe. Doradca podatkowy wybiera odpowiednią dla swoich indywidualnych potrzeb sumę gwarancji ubezpieczenia, gdyż część szkód związanych z prowadzeniem działalności doradczej może znacznie przekraczać kwotę ubezpieczenia podstawowego.

Ważnym zadaniem dla Krajowej Izby Doradców Podatkowych jest bardziej ofensywne reprezentowanie interesów doradców podatkowych w kontaktach z ubezpieczycielami. Należy rozważyć możliwość ubezpieczenia w ramach związku wzajemności członkowskiej lub poprzez utworzenie własnej organizacji ubezpieczeniowej w formie towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych.

Wstęp

Wybór tematu wynika z przekonania o rosnącym znaczeniu ubezpieczeń zawodowych w zabezpieczeniu przed roszczeniami finansowymi klientów w przypadku nieprawidłowego działania lub zaniechania. Celem opracowania jest poznanie zakresu i metod ochrony ubezpieczeniowej zawodu doradcy podatkowego. Zadaniem opracowania jest dostarczenie wniosków dla doradców podatkowych, dotyczących możliwości zabezpieczenia się przed skutkami ryzyka zawodowego oraz wniosków dla ubezpieczycieli, dotyczących potrzeb i oczekiwań doradców podatkowych.

Przedmiotem opracowania jest oferta ubezpieczeniowa dla doradców podatkowych składana im przez ubezpieczycieli za pośrednictwem Krajowej Rady Doradców Podatkowych. Autorzy opracowania wychodzą z założenia, że oferta ubezpieczenia dla doradców podatkowych nie jest dostosowana do potrzeb doradców podatkowych i do rosnącego ryzyka towarzyszącego ich działaniom. Podstawowym problemem badawczym

do rozwiązania jest dostosowanie oferty do potrzeb ubezpieczeniowych wynikających z ryzyka i możliwości finansowych doradców podatkowych. W zakres merytoryczny opracowania wchodzi zagadnienia działalności gospodarczej polegającej na doradztwie podatkowym, zagadnienia ryzyka towarzyszącego tej działalności, zagadnienia podstaw prawnych ubezpieczenia doradców podatkowych oraz warunki umów dotyczących zakresu ochrony podstawowej, nadwyżkowej, uzupełniającej, dodatkowej i karnoskarbowej. Opracowanie zakresem przestrzennym obejmuje polski obszar jednolitego rynku europejskiego. Opracowanie swoim zakresem czasowym obejmuje okres po wejściu Polski do UE.

1. Podstawy prawne wykonywania zawodu doradcy podatkowego

Zawód doradcy podatkowego regulowany jest aktami prawnymi różnej rangi. Głównym aktem prawnym w prawie krajowym regulującym tę profesję jest ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym Dz. U. 1996 r. Nr 102 poz. 475 z póź. zm. Kwestie ubezpieczenia doradców podatkowych są uregulowane w Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe Dz.U. z 2003 r. nr 211, poz. 2065.

Przed urynkowaniem gospodarki polskiej zawód doradcy podatkowego nie figurował w żadnych oficjalnych dokumentach i nie był uznany za samodzielną profesję. W ujęciu urzędowym pojawił się dopiero w 1996 roku w chwili wejścia w życie ustawy o doradztwie podatkowym. Zasadniczą cechą jaką powinien legitymować się każdy doradca podatkowy jest lojalność postępowania w relacjach z klientami. Zawód doradcy podatkowego zalicza się do bardzo wąskiej i elitarnej grupy zawodów zaufania publicznego. Aby móc dołączyć do tego prestiżowego grona trzeba, przede wszystkim, legitymować się wiedzą specjalistyczną z zakresu prawa podatkowego oraz bogatym doświadczeniem. Doradca podatkowy jest zobligowany ciągle podnosić swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w konferencjach, seminariach oraz szkoleniach. Do uzyskania wpisu na listę doradców podatkowych osoba fizyczna winna spełnić wszystkie określone ustawą warunki. W szczególności kandydat na doradcę podatkowego powinien posiadać następujące przymioty¹:

- posiadać pełną zdolność do czynności prawnych,
- korzystać z pełni praw publicznych,
- być nieskazitelnego charakteru i swoim dotychczasowym postępowaniem dawać rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu doradcy podatkowego,
- posiadać wyższe wykształcenie,
- odbyć w Polsce dwuletnią praktykę zawodową,
- złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin na doradcę podatkowego,

1. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 o doradztwie podatkowym, tekst pierwotny: Art. 6.1 Dz. U. z 1996 r. nr 102 poz.475, tekst jednolity: Dz. U. z 2002 r. nr 9 poz. 86.

- wystąpić z wnioskiem o wpis na listę, nie później niż w okresie 3 lat od złożenia z wynikiem pozytywnym egzaminu na doradcę podatkowego.

Wpis bez egzaminu na listę doradców podatkowych może uzyskać osoba będąca członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do Spraw Doradztwa Podatkowego lub posiadająca stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych lub ekonomicznych w zakresie prawa finansowego lub finansów.

Na listę doradców podatkowych mogą zostać wpisane osoby, których kwalifikacje do wykonywania zawodu doradcy podatkowego zostały uznane na mocy ustawy z dnia 26 kwietnia 2001r. o zasadach uznawania, nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych (Dz. U. 2001 r. nr 87, poz. 954 z późn. zm.) oraz osoby, które:

- mają pełną zdolność do czynności prawnych jak i korzystają z pełni praw publicznych,
- wystąpiły z wnioskiem o wpisanie na listę doradców podatkowych, nie później jednak niż 12 miesięcy od dnia otrzymania decyzji o uznaniu kwalifikacji, wydanych na mocy Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie testu umiejętności przeprowadzanego w celu uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu doradcy podatkowego, (Dz. U. z 2005 r. nr 41, poz. 387).

Charakter przynależności do samorządu doradców podatkowych o nazwie Krajowa Izba Doradców Podatkowych jest określony w ustawie o doradztwie podatkowym i określa się go jako obowiązek. Doradca podatkowy jest doń obligatoryjnie kwalifikowany.

Wpis na listę doradców dokonywany jest za pośrednictwem Krajowej Rady Doradców Podatkowych, która jest zobowiązana do prowadzenia takowej listy i która ma ustawowe uprawnienia do reprezentowania doradców podatkowych w okresach pomiędzy Krajowymi Zjazdami. O skreśleniu doradcy podatkowego z listy doradców podatkowych decyduje również Krajowa Rada Doradców Podatkowych.

Doradca podatkowy w myśl ustawy o doradztwie podatkowym z dnia 5 lipca 1996 roku (Dz. U. 1996 r. nr 102, poz. 475 z późn. zm.) podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu OC przy wykonywaniu czynności doradztwa podatkowego.

2. Ubezpieczenia doradców podatkowych

Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej stanowią szczególną kategorię ubezpieczeń gospodarczych z racji istoty, charakteru i pełnionej funkcji. W ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłaty odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkody ponosi ubezpieczający albo osoba trzecia, na której rzecz zostaje zawarta umowa ubezpieczenia².

Wyjaśnienie istoty prawnej ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wymaga przedstawienia funkcji wypełnianych przez instytucje odpowiedzialności cywilnej. Literatura przedmiotu eksponuje trzy funkcje odpowiedzialności cywilnej³: Funkcja kompensacyjna polega na odpowiedzialności odszkodowawczej, mającej na celu naprawienie szkody. Funkcja

2. J. Monkiewicz, *Podstawy ubezpieczeń tom II-Produkty*, Poltex, Warszawa 2002, s. 313,314

3. W. Czachórski, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1995, s. 74, 75

represyjna – w razie naruszenia dóbr osobistych poszkodowany może żądać wypłacenia określonej sumy pieniędzy na wybrany przez niego cel społeczny. Funkcja ta w literaturze określana jest jako relikkt przeszłości obecnie mający znaczenie marginalne. Funkcja prewencyjno-wychowawcza ma odwieść potencjalnych sprawców szkód od popełnienia czynu zabronionego poprzez świadomość nieuchronności odpowiedzialności odszkodowawczej.

Uzasadnieniem obowiązku ubezpieczenia jest charakter zawodu doradcy podatkowego, który postrzegany jest jako zawód zaufania publicznego. Obowiązek ubezpieczenia ciąży w szczególności na⁴:

- doradcy podatkowym wykonującym zawód we własnym imieniu i na własny rachunek oraz na tych doradcach, którzy są uczestnikami spółek niemających osobowości prawnej,
- podmiotach prawnych uprawnionych do wykonywania doradztwa podatkowego,

Doradca podatkowy jest pod ochroną ubezpieczeniową począwszy od dnia następnego po dniu w którym zawarł umowę ubezpieczeniową jednakże nie wcześniej niż w dniu następnym po wpłacie składki lub jej raty. Zawarcie umowy ma miejsce w chwili wypełnienia stosownego wniosku i dostarczenie go do KRDP oraz spełnieniu wymagań ustawowych. Ubezpieczony ma możliwość wyboru rodzaju ubezpieczenia, określenia jego zakresu oraz wskazania sumy gwarancji. Jednakże nie może być to suma niższa niż określona w ustawie tj. 10 tys. euro.⁵ W momencie wpłaty składki lub pierwszej raty składki dochodzi do zwarcia umowy ubezpieczeniowej. Za pierwszy dzień okresu ubezpieczenia uznaje się datę wskazaną na wniosku. Warunkiem jest jednak opłacenie składki lub jej raty najpóźniej do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia okresu ubezpieczenia. W każdym przypadku okres ten kończy się z dniem 31 grudnia roku, w którym umowa została zawarta. Istnieje możliwość automatycznego przedłużenia umowy, pod warunkiem, iż doradca podatkowy nie spóźnił się z płaceniem składki lub jej rat. Nie ma możliwości wstecznego objęcia ochroną ubezpieczeniową.

Umowa Generalna z dnia 18 grudnia 2003 umożliwia zwiększenie zakresu ochrony ubezpieczeniowej poprzez:

- ubezpieczenie dodatkowe polegające na podwyższeniu sumy gwarancyjnej ubezpieczenia OC,
- ubezpieczenie nadwyżkowe polega na wyborze dodatkowej sumy gwarancji, która stanowi nadwyżkę nad sumą gwarancji określonych w ubezpieczeniu podstawowym. Suma gwarancyjna w ubezpieczeniu nadwyżkowym jest zastrzeżona na jedno i wszystkie zdarzenia w okresie ubezpieczenia. Suma świadczeń ubezpieczyciela z tytułu wszystkich zdarzeń ubezpieczeniowych, jakie wystąpiły w danym okresie ubezpieczenia nie może jednak przekroczyć ustalonej w polisie łącznej kwoty gwarancji na wszystkie zdarzenia,
- ubezpieczenie uzupełniające jest to dobrowolne ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej doradcy podatkowego w zakresie czynności związanych z wykonywaniem zawodu,
- ubezpieczenia uzupełniające indywidualnie negocjowane mogące obejmować czynności związane ze świadczeniem usług informatycznych oraz organizacji i zarządzania

4. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 o doradztwie podatkowym. Art. 44.1 Dz. U. z 1996 r. nr 102, poz. 475 z późn. zm.

5. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe, § 4.1 Dz. U. z 2003 r. nr 211, poz. 2065

w zakresie doradztwa podatkowego i rachunkowości, jak i czynności w zakresie doradztwa prawnego niezwiązanego z doradztwem podatkowym oraz doradztwo ekonomiczne i finansowe.

3. Zakres ochrony ubezpieczeniowej w układzie rodzajowym

3.1. Ubezpieczenie podstawowe

Zakres ubezpieczenia podstawowego obejmuje odpowiedzialność cywilną doradcy podatkowego za szkody wyrządzone działaniem lub zaniechaniem, w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej podczas wykonywaniu czynności takich jak⁶:

- udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych,
- prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie,
- sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie.

Zakresem podstawowej ochrony są objęte czynności usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Czynności te polegają na prowadzeniu w imieniu i na rzecz podatnika, płatnika oraz inkasenta ksiąg podatkowych oraz innych ewidencji do celów podatkowych w myśl legalnej definicji ksiąg podatkowych. Księgi podatkowe definiowane są jako „księgi rachunkowe, podatkową księgę przychodów i rozchodów, ewidencje oraz rejestry, do których prowadzenia, do celów podatkowych, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązani są podatnicy, płatnicy lub inkasenci”.⁷

Do czynności objętych ubezpieczeniem OC zalicza się także czynności doradcy podatkowego, polegające na reprezentowaniu podatnika, płatnika i inkasenta oraz następców prawnych tych osób. Suma gwarancji ubezpieczyciela wynosi 10 000 euro w odniesieniu do jednego zdarzenia. Równowartość w złotych określa się na podstawie kursu średniego euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski po raz pierwszy w roku, w którym umowa ubezpieczenia została zawarta.⁸

3.2. Ubezpieczenie dodatkowe

Zakres ubezpieczenia dodatkowego obejmuje odpowiedzialność cywilną doradcy podatkowego za szkody wyrządzone w konsekwencji działania lub zaniechania. Dotyczy to analogicznych zdarzeń jak w przypadku ubezpieczenia podstawowego. Jednakże występuje tu pewna rozbieżność, gdyż w tym przypadku doradca podatkowy może wybrać odpowiednią dla niego łączną sumę gwarancji dla ubezpieczenia podstawowego

6. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, art. 2 ust 1 Dz. U. 1996 r. nr 102, poz. 475 z późn. zm.

7. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa, tekst ujednolicony na podstawie, Art. 3 ust 4 Dz. U. z 2005 r. nr 8. poz. 60, nr 85 poz. 727, nr 86 poz. 732 i nr 143 poz. 1199 oraz z 2006 r. nr 66, poz. 470, nr 104, poz. 708, nr 143, poz. 1031, nr 217, poz. 1590 i nr 225, poz. 1635

8. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe, §4. 2., Dz. U. z 2003 r. nr 211, poz. 2065

jak i uzupełniającego wynoszącego odpowiednio⁹:

- 100 000 zł (sto tysięcy)
- 125 000 zł (sto dwadzieścia pięć tysięcy)
- 150 000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy)
- 200 000 zł (dwieście tysięcy)

Do ubezpieczenia dodatkowego doradców podatkowych zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe, (Dz. U. z 2003 r. nr 211, poz. 2065), za wyjątkiem postanowień związanych bezpośrednio z wysokością sumy gwarancji, bowiem w przypadku ubezpieczenia dodatkowego jest ona wyższa niż określona w rozporządzeniu.

3.3 Ubezpieczenie nadwyżkowe

Ubezpieczenie nadwyżkowe swoim zakresem obejmuje odpowiedzialność cywilną doradcy podatkowego w trakcie wykonywania czynności zawodowych, które ujęte zostały w art. 2.1 ustawy o doradztwie podatkowym z dnia 5 lipca 1996. Szkody wyrządzone innym podmiotom mogą powstać na skutek działania lub zaniechania. Ubezpieczenie obejmuje również czynności związane z występowaniem w imieniu płatnika, podatnika i inkasenta przed organami administracji publicznej jak również reprezentowanie w zakresie sądowej kontroli decyzji administracyjnych w sprawach dotyczących obowiązków podatkowych.

Łączna suma gwarancji na ubezpieczenie podstawowe i nadwyżkowe wynosi zależnie od opcji¹⁰:

- 100 000 zł (sto tysięcy)
- 125 000 zł (sto dwadzieścia pięć tysięcy)
- 150 000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy)
- 200 000 zł (dwieście tysięcy)
- 300 000 zł (trzysta tysięcy)
- 400 000 zł (czteryście tysięcy)
- 500 000 zł (pięćset tysięcy).

Suma gwarancji dla ubezpieczenia nadwyżkowego stanowi, jak sama nazwa wskazuje, nadwyżkę ponad sumę gwarancji ubezpieczenia podstawowego na jedno lub wszystkie zdarzenia w trakcie trwania okresu ubezpieczenia. Suma gwarancji określona w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe zostaje zastrzeżona zgodnie z tym rozporządzeniem.

Do ubezpieczenia nadwyżkowego zastosowanie mają przepisy tożsame jak w przypadku ubezpieczenia podstawowego. Uregulowania te są zawarte w wyżej cytowanym Rozporządzeniu Ministra Finansów. Zawarcie umowy nadwyżkowej przez podmiot wykonujący doradztwo podatkowe wyłącza możliwość skorzystania z ubezpieczenia dodatkowego w tym samym okresie.

9. Umowa Generalna z dnia 18 grudnia 2003 zawartej pomiędzy Gerling Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S. A. i Towarzystwem Ubezpieczeń i Asekuracji Warta a Krajową Izbą Doradców Podatkowych, § 12.5

10. Tamże § 15.5.

3.4. Ubezpieczenie uzupełniające

Czynności w zakresie innym niż podatkowe zobowiązania publicznoprawne wykonywane przez doradcę podatkowego rodzą także jego odpowiedzialność wobec osób trzecich i z tego tytułu odpowiedzialność objęta jest ubezpieczeniem uzupełniającym. Ubezpieczenie uzupełniające obejmuje swoim zakresem w szczególności¹¹:

- świadczenie usług w dziedzinie innej niż podatkowe zobowiązania publiczne, o ile doradca podatkowy nie wykonuje tego rodzaju usług w powiązaniu z prowadzeniem ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych,
- prowadzenie rozliczeń w zakresie innym niż podatkowe zobowiązania publicznoprawne, o ile doradca podatkowy nie wykonuje tych rozliczeń w związku z prowadzeniem ksiąg podatkowych oraz innych ewidencji do celów podatkowych,
- czynności doradcy podatkowego, jako przedstawiciela bezpośredniego przed organami celnymi w zakresie innym niż podatek od towarów i usług oraz akcyza, zobowiązań publicznoprawnych pozostających we właściwości tych organów,
- działalności naukowo-dydaktycznej, szkoleniowej i wydawniczej w zakresie doradztwa podatkowego i rachunkowości,
- świadczenie usług rzeczoznawczych, jeśli doradca podatkowy posiada stosowne uprawnienia lub kwalifikacje zawarte w odrębnych przepisach,
- doradztwo wraz z przygotowaniem wniosków w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania projektów (inwestycji, szkoleń i doradztwa) współfinansowanych z funduszy Strukturalnych i Spójności Unii Europejskiej oraz bieżącej realizacji (rozliczeń i monitoringu) oraz końcowe rozliczenia wymienionych projektów.

Świadczenie usług doradczych lub prowadzenie rozliczeń na rzecz innych podmiotów w zakresie innym niż podatkowe zobowiązania publicznoprawne obejmują:

- świadczenie usług doradczych oraz prowadzenie rozliczeń w sprawach bezpośrednio związanych z ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym,
- przygotowanie dokumentacji niezbędnej do pozyskania środków pomocy publicznej, jak również rozliczeń wykorzystania tych środków,

Ubezpieczanie uzupełniające nie obejmuje czynności doradcy podatkowego które¹²:

- polegają na świadczeniu usług informatycznych oraz organizacji i zarządzania w zakresie doradztwa podatkowego i rachunkowości,
- obejmują swoim zakresem doradztwo prawne, ekonomiczne, finansowe oraz usługi w zakresie rzeczoznawstwa.

Odrębnie dla zastrzeżonej sumy gwarancji ubezpieczenia podstawowego i dodatkowego suma gwarancji w przypadku ubezpieczenia uzupełniającego może wynosić odpowiednio¹³:

- 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy)
- 100 000 zł (sto tysięcy)
- 125 000 zł (sto dwadzieścia pięć tysięcy)

11. Tamże § 16.1.

12. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, Art. 31 Dz. U. 1996 r. nr 102, poz. 475 z późn. zm.

13. Umowy Generalnej z dnia 18 grudnia 2003. § 16.1.

- 150 000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy)
- 200 000 zł (dwieście tysięcy).

Przepisy prawne regulujące ubezpieczenie uzupełniające odpowiedzialności cywilnej dla doradców podatkowych zawarte są w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe z zastrzeżeniem następujących postanowień:

- suma gwarancji na jedno i wiele zdarzeń jest zastrzeżona w okresie umowy. Łączna wysokość świadczeń odszkodowawczych obejmująca wypłacanie odszkodowań i koszty pomocy prawnej udzielanej doradcy podatkowemu z tytułu jednego lub wielu zdarzeń nie może przekroczyć ustalonej w umowie sumy gwarancyjnej dla ubezpieczenia uzupełniającego,
- ubezpieczyciele nie ponoszą odpowiedzialności do wysokości franszyzy redukcyjnej w wysokości 5000 zł. Franszyza redukcyjna powoduje zmniejszenie kwoty roszczenia objętego ochroną ubezpieczeniową i zarazem nie powoduje zmniejszenia sumy gwarancji. Franszyzę redukcyjną stosuje się obligatoryjnie do każdego pojedynczego zdarzenia ubezpieczeniowego.

Nie wszystkie zdarzenia są objęte ochroną ubezpieczeniową. Do zdarzeń nie wchodzących w zakres ochrony zalicza się dochodzenie roszczeń¹⁴:

- według obcego prawa lub przed obcym sądem,
- z tytułu umowy lub szczególnych przyrzeczeń przekraczających zakres podstawowej ochrony ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej,
- z tytułu przekroczenia kosztorysu i zadłużenia: odpłatnego i nieodpłatnego pośrednictwa oraz proponowania transakcji pieniężnych, transakcji dotyczących gruntów i innych transakcji gospodarczych,
- z tytułu szkód wynikających z niedoboru lub braków w kasie, z uchybień wynikających z dokonywania jakichś płatności, sprzeniewierzenie dokonane przez doradcę podatkowego lub osobę, za którą doradca jest odpowiedzialny,
- wniesionych w związku z wykonywaniem przez doradcę czynności członka zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółek prawa handlowego, stowarzyszeń oraz innych organizacji lub syndyka i likwidatora,
- z tytułu dokonywania jakichkolwiek czynności bankowych a w szczególności obrotu czekami, dewizami, weksłami na rachunku bieżącym i akredytywnym,
- z tytułu strat poniesionych na skutek pożyczki lub kredytu, przez podmioty prawa, u których doradca jest zatrudniony albo jest prezesem, członkiem zarządu lub rady nadzorczej,
- z tytułu szkód wyrządzonych umyślnie lub przez świadome naruszenie obowiązków wynikających z obowiązującego prawa albo polecenie zlecniodawcy, z tym, że pokryte będą szkody wyrządzone nawet rażącym niedbalstwem,
- z tytułu szkód wyrządzonych w związku z wykonywaniem czynności innych niż opisane w umowie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, w tym w szczególnych warunkach ubezpieczenia.

W przypadku zaistnienia sytuacji spornej proces odbywa się przed Sądem Arbitrażowym mającym swoją siedzibę w Warszawie.

14. Tamże § 19

3.5. Ubezpieczenie karnoskarbowe

Ochroną ubezpieczeniową w zakresie karnoskarbowym może być objęty tylko podmiot wykonujący doradztwo podatkowe oraz posiadający ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej od prowadzonej działalności.

Ubezpieczenie karnoskarbowe swoim zakresem obejmuje zwrot kosztów, poniesionych przez doradcę podatkowego, takich jak¹⁵:

- wynagrodzenia prawnika w myśl zawartej z nim umowy, jednakże nie więcej niż do wysokości czterokrotności kwoty minimalnej ustalonej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie, oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu¹⁶ lub rozporządzeniem Ministra Finansów, w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu¹⁷,
- wynagrodzenia prawnika za inne niewyszczególnione w rozporządzeniu usługi prawne, jeżeli zostały one wcześniej zaakceptowane w formie pisemnej przez ubezpieczyciela. Wysokość wynagrodzenia jednak nie może przekraczać średniej stawki stosowanej do tego rodzaju usług w chwili ich zlecenia w okręgowej radzie adwokackiej lub okręgowej izbie radców prawnych, w której dany prawnik jest członkiem.
- kosztów ekspertyzy, w których w skład wchodzi niezbędne opinie ekspertów sporządzane na żądanie doradcy podatkowego, jeśli ubezpieczyciel wyrazi na to zgodę w formie pisemnej,
- koszty sądowe, łącznie z należnościami dla biegłych sądowych w postępowaniu oraz świadków, oraz koszty poniesione w postępowaniu egzekucyjnym lub wykonawczym,
- grzywny, które zostały nałożone w stawkach dziennych lub określone kwotowo jak i nawiązki nałożone na doradcę podatkowego.

Warto wspomnieć iż wyżej cytowane zdarzenia muszą nastąpić w postępowaniu karnoskarbowym lub karnym objętym ubezpieczeniem ochrony prawnej.

Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje ponadto koszty powstałe w wyniku postępowania karnoskarbowego lub karnego w sprawie przestępstw z zakresu wiarygodności dokumentów wszczętego w okresie ubezpieczenia.

Ochroną ubezpieczeniową mogą zostać objęte wyżej wymienione zdarzenia tylko wtedy, gdy postępowanie dotyczy czynu zabronionego mającego ściśle powiązanie z wykonywaniem czynności zawodowych przez doradcę podatkowego w myśl ustawy o doradztwie podatkowych z dnia 5 lipca 1996 roku, które według stawianego zarzutu zostały dokonane w czasie trwania bieżącego okresu ubezpieczeniowego lub wcześniej pod warunkiem jednak, iż doradca podatkowy w chwili dokonania czynu zabronionego

15. Umowa Generalna z dnia 18 grudnia 2003 zawartej pomiędzy Gerling Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S. A. i Towarzystwem Ubezpieczeń i Asekuracji Warta a Krajową Izbą Doradców Podatkowych § 2 aneks nr 2

16. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 października 2005 r. Dz. U. z dnia 31 października 2005 r.

17. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. Dz. U. z dnia 3 października 2002 r.

był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej w ramach firmy, z którą zawarł w obecnym okresie umowę ubezpieczenia ochrony karnoskarbowej.

W chwil skreślenia doradcy podatkowego z listy doradców podatkowych na jego wniosek z powodu zaprzestania prowadzenia działalności doradczej lub złożenia wniosku o zawieszenie wykonywania zawodu, ochrona ubezpieczeniowa obejmie postępowania wszczęte w ciągu 5 lat od zakończenia okresu ubezpieczenia jeżeli czyn, którego dotyczy postępowanie został popełniony w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej.

Ochrona ubezpieczeniowa w zakresie karnoskarbowym nie obejmuje¹⁸:

- kosztów dodatkowych, do których doradca podatkowy nie został zobligowany na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Jednakże to wyłączenie nie dotyczy kosztów związanych z wynagrodzeniem prawnika oraz ekspertyz,
- kosztów, do których poniesienia została zobligowana inna osoba,
- kosztów powstałych wskutek zlecenia pomocy prawnej przez doradcę podatkowego, bez pisemnej zgody zakładu ubezpieczeń, która to pomoc nie była niezbędna do właściwej obrony doradcy lub dotyczy środków dowodowych mało istotnych z punktu widzenia toku postępowania.
- kosztów wynikłych ze świadomego udzielenia przez doradcę podatkowego nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd informacji jak i ze świadomego dostarczania nieprawdziwych dokumentów,
- kosztów wynikających z celowego zatajenia przez doradcę podatkowego informacji lub dokumentów mogących wpłynąć na przebieg postępowania lub sposób świadczenia pomocy prawnej z nim związanej.

Doradca podatkowy nie podlega ochronie ubezpieczeniowej w zakresie karnoskarbowym, jeśli podda się dobrowolnie odpowiedzialności. Koszty z tym związane, takie jak grzywny i koszty postępowania sądowego nie zostaną pokryte w ramach ubezpieczenia.

Jeżeli doradca podatkowy otrzymał zwrot kosztów wynikających z ochrony karnoskarbowej po czym wystąpił z wnioskiem o dobrowolnym poddaniu się odpowiedzialności jest zobowiązany do zwrotu otrzymanej rekompensaty w terminie nie dłuższym niż 7 dni liczonym od dnia złożenia wniosku.

Jeśli doradca podatkowy otrzymał zarzuty, które są karane tylko i wyłącznie w przypadku udowodnienia winy umyślnej, otrzymuje ochronę ubezpieczeniową w czasie trwania całego postępowania. Jednakże w sytuacji udowodnienia doradcy, iż czyn, który się mu zarzuca został popełniony umyślnie, zobowiązany jest on do zwrotu otrzymanego świadczenia w terminie nie dłuższym niż 14 dni liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku.

Fakt zawarcia umowy ubezpieczenia karnoskarbowego jest objęty tajemnicą. Informacja taka jest udzielana tylko samorządowi doradców podatkowych lub instytucjom, które na mocy prawa obowiązującego mogą wejść w posiadanie takiej informacji.

Doradca podatkowy w sytuacji wszczęcia przeciwko niemu postępowania ma obowiązek¹⁹:

18. Umowa Generalna z dnia 18 grudnia 2003 r. § 5 aneks nr 2

19. Umowa Generalnej z dnia 18 grudnia 2003 r. § 9 aneks nr 2

- zawiadomić o tym fakcie firmę ubezpieczeniową nie później jednak niż 7 dni, w których doradca podatkowy dowiedział się o wszczęciu przeciwko niemu postępowania w zawiadomieniu powinny znajdować się informacje takie jak:
 1. treść zarzutu,
 2. okoliczności popełnienia czynu zabronionego,
 3. podjęte do tej pory czynności w zakresie wszczętego postępowania,
- dokonać wyboru prawnika samodzielnie lub wystąpić do firmy asekuracyjnej o pomoc w tym wyborze,
- udzielić prawnikowi stosownego pełnomocnictwa oraz poinformować go o wszystkich okolicznościach sprawy, wykazać dowody oraz dostarczyć odpowiednią dokumentację,
- zwrócić się o pisemną zgodę ubezpieczyciela na pokrycie pomocy prawnej oraz ewentualnych kosztów ekspertyzy,
- poinformować ubezpieczyciela jeżeli zakład ubezpieczeń wystąpi ze stosownym wnioskiem oraz jeśli sprawa tego wymaga podjąć kroki, mające na celu wyjaśnienie stanu faktycznego,
- przedstawić bez zbędnej zwłoki otrzymane rachunki celem stwierdzenia poniesionych kosztów.

Maksymalna kwota świadczenia na wszystkie zdarzenia mające miejsce w okresie ubezpieczenia odpowiedzialności karnoskarbowej nie może przekroczyć kwoty 200 000 zł.

Zakład ubezpieczeń ma obowiązek wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy koszty objęte ubezpieczeniem przekroczą 200 zł (franszyza integralna). Składka za roczny okres ubezpieczenia wynosi 700 zł.²⁰

Podsumowanie i wnioski

Ze względu na brak stabilności polskiego systemu podatkowego działalność doradców podatkowych obciążona jest coraz większym ryzykiem i odpowiedzialnością. W pełni uzasadniona jest potrzeba ubezpieczenia od skutków nieprawidłowego działania lub zaniechania. Zakres obowiązkowego ubezpieczenia OC jest niewystarczający i nie pokrywa całego ryzyka. Ubezpieczyciele na rynku ubezpieczeń oferują nowe, ponadobowiązkowe świadczenia ochronne dla doradców podatkowych.

W opinii doradców ubezpieczenia, zwłaszcza ubezpieczenia dodatkowe, są bardzo drogie i nie chronią przed skutkami ryzyka. Zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela jest ponadto ciągle pomniejszany poprzez tzw. wyłączenia odpowiedzialności. Wiele emocji wywołują również praktyki roszczeń regresowych ubezpieczycieli w stosunku do tej grupy zawodowej.

Ważnym zadaniem dla Krajowej Izby Doradców Podatkowych jest bardziej ofensywne reprezentowanie interesów doradców podatkowych w kontaktach z ubezpieczycielami. Należy rozważyć możliwość ubezpieczenia w ramach związku wzajemności członkowskiej lub poprzez utworzenie własnej organizacji ubezpieczeniowej w formie towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych.

20. Zalewski Ł. *Doradztwo podatkowe* Gazeta Prawna, nr 4 (2126) poniedziałek 7 stycznia 2008 r. str. 2

Prof. dr hab. IRENA JĘDRZEJCZYK jest wykładowcą w Katedrze Polityki Agrarnej i Marketingu SGH.

ARKADIUSZ WEREMCZUK jest doktorantem w Katedrze Polityki Agrarnej i Marketingu SGH.

Recenzenci: dr Małgorzata Swerwach, dr Dariusz Fuchs.

Wykaz źródeł:

Banaśński A., *Ubezpieczenia gospodarcze*, Poltext, Warszawa 1993

Czachórski W., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1995

Monkiewicz J., *Podstawy ubezpieczeń tom II-Produkty*, Poltex, Warszawa 2002

Sangowski T., *Vademecum ubezpieczeń gospodarczych*, SAGA Printing Poznań 1998.

Ustawa z dnia 5 lipca 1996r. o doradztwie podatkowym, tekst pierwotny: Dz. U. 1996 r. nr 102 poz.475, tekst jednolity: Dz. U. 2002 r. nr 9 poz. 86,

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa, (tekst ujednoczony na podstawie Dz. U. z 2005 r. nr 8. poz. 60, nr 85 poz. 727, nr 86 poz. 732 i nr 143 poz. 1199 oraz z 2006 r. nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, nr 143, poz. 1031, nr 217, poz. 1590 i nr 225, poz. 1635, Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe, Dz. U. z 2003 r. nr 211 poz. 2065,

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 października 2005 r. Dz. U. z dnia 31 października 2005 r.,

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. Dz. U. z dnia 3 października 2002 r.,

Umowa Generalna z dnia 18 grudnia 2003 zawarta pomiędzy Gerling Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S. A. i Towarzystwem Ubezpieczeń i Asekuracji Warta a Krajową Izbą Doradców Podatkowych załącznik,

Aneks nr 2 do Umowy Generalnej z dnia 18 grudnia 2003 zawartej pomiędzy Gerling Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S. A. i Towarzystwem Ubezpieczeń i Asekuracji Warta a Krajową Izbą Doradców Podatkowych,

Zalewski Ł., *Doradztwo podatkowe*, w: „Gazeta Prawna”, Nr 4 (2126) 7 stycznia 2008 r. str. 2

Professional insurance of tax adviser and protection from the consequences of this risk – summary

It has been attempted in the paper to present the possibilities to protect a tax adviser from financial claims related to an action or injunction. Several insurance products can be offered to a tax adviser. Apart from a compulsory TPL cover, called the basic one, there are some other forms such as additional cover, excess-loss cover, complementary cover and fiscal-penal liability cover. Tax adviser chooses the insurance guarantee sum which is relevant to his or her needs, as a part of claims related to tax adviser's business may exceed the amount of the basic cover.

It is an important task of the National Chamber of Tax Advisers to represent the interests of tax advisers in their contacts to insurers, in an offensive way. The possibility should be considered to insure members' mutualities within the association.